

Akademia WSB

Dąbrowa Górnicza, Cieszyn, Olkusz, Żywiec, Kraków

Wydział Nauk Stosowanych

mgr Gabriela Socha

TEMAT PRACY

**Działania Policji podczas operacji policyjnych
o zasięgu krajowym**

Autoreferat pracy doktorskiej napisanej pod kierunkiem:

Dr. hab. Janusza Faleckiego, prof. UP

Dąbrowa Górnicza 2021

Spis treści

1. Przesłanki wyboru tematu pracy.....	3
2. Cele pracy, problemy badawcze i hipotezy badawcze.....	8
3. Przebieg badań i struktura pracy.....	11
4. Wyniki badań w kontekście hipotez badawczych.....	13
5. Kierunki doskonalenia	15
6. Kierunki dalszych badań.....	17
7. Wartość dodana pracy.....	18
8. Plan pracy	18

1. Przesłanki wyboru tematu pracy

Kluczowym pojęciem prakseologicznym jest działanie, które rozumiane jest jako dowolne zachowanie prowadzące do osiągnięcia założonego celu. Zatem działaniem jest celowe zachowanie człowieka. Można też przyjąć, że działanie to: zrealizowana wola przekształcona w czyn, dążenie do określonego celu czy zamierzona reakcja podmiotu na bodźce i okoliczności zewnętrzne. Celem działania jest natomiast stan rzeczy, który będąc pod jakimś względem cenny dla działającego, ustala kierunek i strukturę jego działania. Przy czym ściśle określenie celu działania, pomimo swojej użyteczności, nie zawsze jest w pełni możliwe, co wynika, m.in. z rodzaju hierarchii celów: czasowej, zależnej od przedziału, w jakim rozpatrujemy działanie, zależnej od doniosłości, dla jednostki działającej oraz różnych celów, które wyznaczają jej działanie¹. O układzie czasowym hierarchii celów mówimy z kolei wtedy, gdy dla zrealizowania celu dalszego najpierw należy osiągnąć cele bliższe. Powoduje to wówczas powstanie, tzw. łańcucha celów, na który składa się hierarchia celów pośrednich, tj. środki działania i cel końcowy. W drugiej z przedstawionych hierarchii celów wyróżnić można takie cele szczegółowe jak: cele indywidualne, cele partykularne zespołów oraz cele całej organizacji. Trzeci rodzaj hierarchii celów wynika z kolei z ich wielości. Wyróżnia się tutaj: cel główny, będący motywem podjęcia działania, cele uboczne oraz niezamierzone lub zamierzone skutki działania, nie stanowiące jeszcze celów. Skutki działania można oceniać pozytywnie lub negatywnie. Pozytywnie oceniane skutki działania są określane jako, tzw. wynik użyteczny, na który składają się realizacja celu głównego i zamierzonych celów ubocznych, jak również, tzw. „pozytywne niespodzianki”, rozumiane jako niezamierzone, pozytywne skutki uboczne działania. Negatywnie oceniane skutki działania to z kolei koszty działania, czyli wszelkie „ofiary” poniesione dla osiągnięcia celu. Koszty działania różnicujemy na koszty, które rzeczywiście miały wpływ na wynik użyteczny i były niezbędne do osiągnięcia celu działania oraz na straty. Straty to koszty, które poniesiono, ale które nie były nieodzowne do osiągnięcia wyniku użytecznego. Wyróżnia się straty nieuniknione, czyli takie, których przy danym stanie wiedzy nie można było uniknąć i marnotrawstwo, tj. straty, którym można było zapobiec. Reasumując, wiedza dotycząca struktury skutków działania ma duże zastosowanie

¹ W. Kieżun, *Podstawy organizacji i zarządzania*, Książka i Wiedza, Warszawa 1977, s. 39.

praktyczne zarówno na etapie projektowania pracy, jak i podczas analizy realizacji dzieła. Powstaje jednocześnie możliwość dokonania analizy korzyści działania².

Z punktu widzenia stopnia zorganizowania działania można wyróżnić: działania indywidualne, działania zbiorowe i działania zespołowe. Działanie indywidualne to takie działanie, podczas którego określone czynności wykonuje jedna osoba w warunkach niewymagających współdziałania innych ludzi. O działaniach zbiorowych mówimy wówczas, gdy w tym samym czasie i miejscu różne osoby wykonują z osobna czynności zmierzające do osiągnięcia zamierzonego celu, przy czym są to czynności samodzielne, które nie wymagają podziału pracy. Z działaniami zespołowymi mamy do czynienia z kolei wtedy, gdy grupa osób realizuje określone czynności, mające łącznie zapewnić osiągnięcie wskazanego celu. Istota tych działań sprowadza się do tego, że między czynnościami wykonywanymi przez konkretne osoby zachodzą konkretne współzależności, a na cel główny składają się cele indywidualne. W działaniach zespołowych musi ponadto wystąpić podział pracy zarówno ze względu na jej rodzaj, jak i podział na pracę wykonawczą oraz kierowniczą. Musi zatem zaistnieć organizacja i zespół, tj. jednostki realizujące pod wspólnym kierownictwem określone prace prowadzące do osiągnięcia postawionego celu. Stąd też działanie zespołowe stanowi działanie wielopodmiotowe, przy czym nie jest ono zwykłą sumą działań jednopodmiotowych, lecz tworzy określoną strukturę, w której działania jednopodmiotowe są powiązane w odpowiednie sploty działań³.

We współczesnym świecie, w zmiennym i złożonym otoczeniu, organizacje, w tym Policja, aby osiągnęły sukces muszą wykazać się sprawnością działania, co oznacza m.in. korzystanie z pojawiających się w otoczeniu szans i podejmowanie wyzwań. Sprawność działania oznacza zatem, m.in. zdolność radzenia sobie ze zmianami, tworzenie relacji z partnerami zewnętrznymi. Nauką, która wskazuje na sposoby ulepszania wszelkich działań jest prakseologia. Prakseologia wniosła szczególnie wiele do naukowej organizacji i zarządzania w obszarze kierowania ludźmi, a terminy, które składają się na język prakseologów stały się rozpowszechnione w środowisku praktyków i teoretyków zarządzania. Spowodowane jest to wspólnym zainteresowaniem problematyką obejmującą wszelkie formy działania zarówno indywidualne, jak i zbiorowe. Prakseologiczna teoria organizacji rozpatruje

² Tamże, s. 39 – 45.

³ *Podstawy Zarządzania. Przedsiębiorstwo na progu XXI wieku*, red. B. Olszewska, Wydawnictwo Akademii Ekonomicznej, Wrocław 2004, s. 13.

funkcjonowanie zespołów ludzkich przede wszystkim w kontekście ich sprawności, posługując się rozbudowanym językiem i narzędziami badawczymi, utworzonymi na bazie języka prakseologii oraz jej metodologii.

W celu rozwiązania sformułowanego w dalszej części problemu badawczego przyjęto, iż Policja będzie traktowana w kategoriach podmiotu działającego, gdzie podczas operacji policyjnych, w tym o zasięgu krajowym, kluczową rolę będą odgrywać działania zespołowe, ze szczególnym uwzględnieniem pododdziałów i oddziałów zwartych Policji, prowadzące do osiągnięcia ustalonego celu w postaci ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego.

O policji rozumianej w kategorii jednolitej, umundurowanej organizacji, o zhierarchizowanej strukturze, która została powołana do utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego, wykonującej zadania wskazane w konkretnych aktach prawnych zaczęto pisać dopiero w XX wieku. Uwzględniając powyższe rozważania oraz mając na uwadze przyjęte w Polsce rozwiązania prawne, a przede wszystkim rozwiązania zawarte w ustawie z dnia 6 kwietnia 1990 r. *o Policji*, obecnie nazwa „Policja” przysługuje wyłącznie wskazanej w przepisach prawa powszechnie obowiązującego formacji i w tym należy ją odróżniać od „policji administracyjnej”, pod której nazwą kryją się organy realizujące funkcje reglamentacyjne i regulatywne, sprowadzające się do wydawania nakazów, zakazów, zezwoleń, etc. Przywołana ustawa z dnia 6 kwietnia 1990 r. stanowi, że Policja jest umundurowaną i uzbrojoną formacją służącą społeczeństwu, powołaną do ochrony bezpieczeństwa ludzi oraz utrzymania bezpieczeństwa i porządku publicznego. Stąd też do podstawowych zadań Policji należy ochrona życia i zdrowia ludzi oraz mienia przed bezprawnymi zamachami naruszającymi te dobra, jak również ochrona bezpieczeństwa i porządku publicznego. Policja jest specyficznym rodzajem organizacji, czyli zbiorem elementów o wyraźnie określonej strukturze, podporządkowanej realizacji konkretnych celów. Praktyka z kolei dowodzi, że w konfrontacji ze współczesnymi zagrożeniami nadmierna sztywność i schematyczność działania staje się przeszkodą. Umiejętność dostosowania się do zmienności sytuacji, występowanie w roli inicjatora i organizatora działań na rzecz bezpieczeństwa, a dopiero w ostateczności podejmowanie czynności represyjnych – oto cechy coraz bardziej pożądane. Zatem konieczne jest podejmowanie badań naukowych w obszarze doskonalenia organizacji działania Policji.

Formy organizacyjne działań policyjnych stosowane w trakcie realizacji zadań związanych z obsługą zdarzeń szczególnych, a wcześniej tzw. zdarzeń kryzysowych, zostały określone w zarządzeniu Nr 20 Komendanta Głównego Policji z dnia 13 lipca

2020 r. w sprawie metod i form przygotowania i realizacji działań policyjnych w związku ze zdarzeniami szczególnymi⁴. W myśl zarządzenia przez zdarzenia szczególne należy rozumieć zdarzenia, w których występują lub mogą wystąpić zagrożenia dla życia, zdrowia lub mienia, w tym także dla bezpieczeństwa i porządku publicznego, w tym w szczególności: imprezy masowe podwyższonego ryzyka, zgromadzenia lub inne wydarzenia o charakterze masowym, w związku z którymi istnieje zagrożenie wystąpienia zbiorowego naruszenia bezpieczeństwa i porządku publicznego, wystąpienie zamachu na obiekty infrastruktury krytycznej skutkujące zagrożeniem dla życia lub zdrowia ludzkiego, mienia znacznej wartości lub wystąpieniem poważnych zakłóceń w funkcjonowaniu obiektu, masową i niekontrolowaną migracją osób usiłujących nielegalnie przekroczyć granicę kraju oraz zdarzenia o charakterze terrorystycznym. Zdarzeniem szczególnym jest także każde inne wydarzenie, do przeciwdziałania lub likwidacji których niezbędne jest jednoczesne skierowanie pododdziałów zwartych Policji i pododdziałów kontrterrorystycznych Policji. Przepisy zarządzenia mają również zastosowanie do sytuacji spowodowanych „klęskami żywiołowymi lub awariami technicznymi, w zakresie policyjnych działań na rzecz przeciwdziałania bezprawnym zamachom, które mogą spowodować zagrożenie dla życia lub zdrowia ludzi albo mienia”. W tym miejscu należy zwrócić uwagę na brak spójności nomenklatury policyjnej z nomenklaturą stosowaną w przepisach prawa powszechnie obowiązującego.

Zarządzeniem Nr 20 zostały wprowadzone cztery formy działań policyjnych: zabezpieczenie doraźne, zabezpieczenie prewencyjne oraz akcja policyjna i operacja policyjna. Kluczowa, z punktu widzenia przedmiotu badań – operacja policyjna to zespół przedsięwzięć organizacyjnych, taktycznych i materiałowo-technicznych polegających na wykonywaniu zadań służbowych przez siły przynależne do różnych rodzajów służb Policji, w celu przeciwdziałania lub likwidacji zdarzeniom szczególnym, gdy z posiadanych informacji wynika wysokie i przewidywalne ryzyko ich wystąpienia. Zarządzenie operacji następuje na podstawie pisemnej decyzji Komendanta Głównego Policji lub właściwego terytorialnie dla miejsca zdarzenia szczególnego komendanta wojewódzkiego Policji.

Zadania realizowane przez jednostki organizacyjne Policji w sytuacjach kryzysowych zostały z kolei określone w zarządzeniu Nr 36 Komendanta Głównego

⁴ Zarządzenie Nr 20 Komendanta Głównego Policji z dnia 13 lipca 2020 r. w sprawie metod i form przygotowania i realizacji działań policyjnych w związku ze zdarzeniami szczególnymi (Dz. Urz. KGP poz. 35).

Policji z dnia 14 listopada 2017 r. Podkreślić należy, że mimo, iż w zarządzeniu mowa jest o realizacji zadań przez Policję w sytuacjach kryzysowych, a nie w związku z obsługą zdarzeń szczególnych, to z treści zapisów jednoznacznie wynika, że stosowane formy działań policyjnych w sytuacjach kryzysowych są takie same, jak podczas zdarzeń szczególnych, określonych w zarządzeniu Nr 20 Komendanta Głównego Policji. Zadania do wykonania w sytuacjach kryzysowych w fazie reagowania przez jednostki organizacyjne Policji zostały z kolei określone w procedurach stanowiących załączniki do zarządzenia nr 36 Komendanta Głównego Policji. W tym miejscu pojawiły się pytania: dlaczego w zarządzeniu ograniczono się wyłącznie do opracowania procedur działania na wypadek wystąpienia ściśle określonych sytuacji kryzysowych? Jak będzie działać Policja w przypadku zaistnienia innych, nieuwzględnionych sytuacji kryzysowych, jak np. podczas protestów społecznych organizowanych w czasie, kiedy z uwagi na zaistniałą sytuację zostały ograniczone bądź zawieszane niektóre swobody obywatelskie, jak np. wolność poruszania się?

W sytuacjach kryzysowych nastąpi zintensyfikowanie działania Policji w zakresie realizacji ustawowych zadań, zatem powstanie potrzeba użycia do działań znacznie większych sił i środków, co będzie często wiązało się, m.in. z koniecznością ich przemieszczania oraz powstanie potrzeba zabezpieczenia logistycznego działań policyjnych. Stąd też kwestia dotycząca zabezpieczenia logistycznego to kolejny obszar wymagający podjęcia badań, w celu doskonalenia obowiązujących rozwiązań.

Zaznaczyć również należy, że wśród pięciu priorytetów Komendanta Głównego Policji wyznaczonych na lata 2007 – 2009, priorytet trzeci dotyczył *doskonalenia przygotowań Policji do działań w sytuacjach kryzysowych*. Zaplanowane przedsięwzięcia miały przede wszystkim na celu poprawę bezpieczeństwa i porządku publicznego, a także wzrost poczucia bezpieczeństwa i utrzymanie wysokich społecznych ocen Policji. Na uwagę zasługuje fakt, że w priorytetach Komendanta Głównego Policji na kolejne lata, w tym na lata 2018 – 2020 nie uwzględniono już kwestii związanych z koniecznością doskonalenia organizacji działań Policji na wypadek wystąpienia sytuacji kryzysowych. Pojawią zatem kolejne pytania: czy polska Policja jest aż tak bardzo dobrze przygotowana do działania w warunkach sytuacji kryzysowych i czy nie zmienia się środowisko bezpieczeństwa, w ramach którego Policja realizuje operacje policyjne?

22 marca 2018 r. w Katowicach, w związku z planowanym na grudzień 2018 r. Szczytem Klimatycznym ONZ, zostało przeprowadzone ćwiczenie z zakresu zarządzania

kryzysowego pod kryptonimem „MIRABELLA 2018”. W oparciu o dokonane spostrzeżenia wskazano szereg obszarów organizacji policyjnych działań podczas sytuacji kryzysowej, które wymagają doskonalenia.

Jednym z zasadniczych determinantów skuteczności prowadzonych działań jest wiedza z danej dziedziny, w tym przypadku z zakresu realizacji przez Policję zadań związanych z obsługą zdarzeń kryzysowych. Z analizy literatury przedmiotu badań wynika, że nie ma opracowań naukowych, dotyczących przedmiotowej problematyki, opartych o przeprowadzone badania naukowe, które ujmowałyby problem kompleksowo, szczególnie, jeśli chodzi o organizację działania Policji podczas operacji policyjnych o zasięgu krajowym.

Na wybór tematu rozprawy oraz kierunek badań istotny wpływ miało również doświadczenie zawodowe autorki. Wynikające z niego wnioski pobudzają do refleksji i wysiłków skierowanych na racjonalność obowiązujących rozwiązań w przedmiocie doskonalenia działania Policji podczas operacji policyjnych o zasięgu krajowym. Jednocześnie należy podkreślić, że wspomniane powyżej niedostatki mogą w przyszłości wpłynąć na sprawność policyjnych działań podczas operacji policyjnych, co przy uwzględnieniu możliwości powstawania sytuacji kryzysowych, wciąż jeszcze nieprzewidywalnych, stwarza swoistą sytuację problemową.

2. Cele pracy, problemy badawcze i hipotezy badawcze

Podstawowym warunkiem podejmowania wszelkich badań naukowych jest identyfikacja problemu naukowego oraz precyzyjne określenie celu pracy, problemu badawczego, hipotezy głównej i zakresu planowanych przedsięwzięć badawczych.

Na etapie konceptualizacji badań pojawiło się pytanie o cel badań, którego istota „[...] sprowadza się do określenia tego, do czego się dąży, tego, co się chce osiągnąć. To pewien punkt lub miejsce, do którego się zmierza, to także stan wiedzy, jaki zamierza się osiągnąć, jak również aprioryczny wynik, dla którego osiągnięcia zostały podjęte badania”⁵. Tak sformułowana jego istota powoduje jednocześnie skutki określonego działania i postępowania, gdyż cel pracy powinien wytyczać kierunek procedur badawczych na wszystkich etapach przygotowania rozprawy⁶. Przyjmuje się, że cel

⁵ Z. Stachowiak, *Metodyka i metodologia pisanie prac kwalifikacyjnych*, AON, Warszawa 2001, s. 56-57.

⁶ Por. J. Halik, *Metodyka pisanie pracy magisterskiej i studyjnej*, AON, Warszawa 2002, s. 26.

badania naukowe może posiadać charakter poznawczy, jak również użyteczny. W dysertacji autorka zamierzała osiągnąć oba cele. Celem poznawczym była diagnoza funkcjonowania Policji podczas operacji policyjnych o zasięgu krajowym. W efekcie poznania uwarunkowań, a następnie oceny przygotowania do działania i bezpośrednich działań Policji nastąpiła identyfikacja mocnych stron tychże działań, co pozwoliło na eliminację z obszaru badań tych rozwiązań, które nie wymagają doskonalenia, a tym samym uwzględnienie tych, co do których zasadne było wnioskowanie wskazujące obszary wymagające usprawnień. W związku z tym celem użytecznym było opracowanie kierunków doskonalenia działania Policji podczas operacji policyjnych o zasięgu krajowym.

Tak sformułowane cele oraz wstępna analiza literatury przedmiotu badań w połączeniu z licznymi konsultacjami z ekspertami w dziedzinie dowodzenia siłami Policji podczas operacji policyjnych miała wpływ na sformułowanie głównego problemu badawczego o następującej treści:

W jakich obszarach konieczne jest doskonalenie działania Policji w aspekcie sprawności działania podczas operacji policyjnych o zasięgu krajowym?

Warunkiem rozwiązania tak określonego problemu badawczego było rozwiązanie problemów szczegółowych sformułowanych w postaci n/w pytań:

P1. Jaki jest obecny stan organizacji i funkcjonowania Policji w kontekście realizacji zadań podczas operacji policyjnych o zasięgu krajowym oraz jakie zdarzenia determinują konieczność organizacji działania Policji w formie operacji policyjnej?

P2. Jaki jest obecny stan rozwiązań prawnych i organizacyjnych w zakresie przygotowania Policji do realizacji zadań związanych z obsługą zdarzeń szczególnych?

P3. Jakie wnioski wynikają z doświadczeń polskiej Policji w realizacji zadań podczas operacji policyjnych o zasięgu krajowym oraz zagranicznych doświadczeń w organizacji zabezpieczenia imprez o charakterze masowym?

P4. Jak doskonalić działanie Policji podczas operacji policyjnych o zasięgu krajowym?

Takie sformułowanie głównego problemu badawczego i problemów szczegółowych pozwoliło na zbadanie tych obszarów wiedzy, których poznanie było niezbędne do przedstawienia obszarów doskonalenia organizacji działania Policji podczas operacji policyjnych.

Mając na uwadze osiągnięcie celów badań oraz rozwiązanie głównego problemu badawczego przyjęto, że przedmiotem prowadzonych badań będą operacje policyjne rozumiane jako zespół przedsięwzięć organizacyjnych, taktycznych i materiałowo-

technicznych podejmowanych w celu zapobieżenia lub likwidacji zdarzenia szczególnego, a ponadto organizacja i funkcjonowanie Policji, z uwzględnieniem jej doświadczeń w organizacji zabezpieczenia imprez o charakterze masowym.

Zdobyta wiedza i rezultaty wstępnych badań problemu pozwoliły na sformułowanie następującej hipotezy głównej:

Organizacja działań Policji w związku z obsługą zdarzeń szczególnych staje się coraz bardziej złożona. Z uwagi na zróżnicowany charakter zagrożeń, do przeciwdziałania lub likwidacji których ustawowo zobowiązana jest Policja, kluczową rolę w prowadzeniu policyjnych działań odgrywają odpowiednio przygotowane i zorganizowane siły i środki Policji. Stąd też, jeżeli organizacja działania Policji podczas operacji policyjnych o zasięgu krajowym będzie oparta na procedurach osadzonych na podstawach prawnych i policyjnych wnioskach wypływających z doświadczenia w tym zakresie oraz nastąpi zespolenie bieżących zadań wykonywanych przez Policję z zadaniami realizowanymi w związku z obsługą zdarzeń szczególnych to wówczas udoskonalone rozwiązania będą czynić je bardziej skutecznymi, wolnymi od błędów oraz umożliwią płynne przejście struktur policyjnych od funkcjonowania w „normalnych” warunkach do warunków kryzysowych.

Zweryfikowanie hipotezy głównej było możliwe poprzez zweryfikowanie następujących hipotez cząstkowych:

H1. Obecny stan wybranych elementów struktury organizacyjnej Policji oraz ich funkcjonowanie budzi wątpliwości w aspekcie sprawnej realizacji zadań podczas prowadzenia operacji policyjnych o zasięgu krajowym. Z kolei zdarzeniami wpływającymi na organizację działania Policji w formie operacji policyjnej są przede wszystkim wydarzenia o charakterze sportowym, religijnym, rozrywkowym, kulturalnym i politycznym, w związku z którymi istnieje zagrożenie wystąpienia zbiorowego naruszenia bezpieczeństwa i porządku publicznego.

H2. Obowiązujące obecnie rozwiązania prawne i organizacyjne w zakresie przygotowania Policji do realizacji zadań w związku z obsługą zdarzeń szczególnych w sposób niewystarczający zapewniają skuteczne prowadzenie operacji policyjnych o zasięgu krajowym z uwagi, m.in. na konieczność uregulowania, w postaci aktów prawnych, kluczowych kwestii z punktu widzenia organizacji działania, jak np. organizacji zabezpieczenia logistycznego.

H3. Organizacja policyjnych działań realizowanych w ramach operacji policyjnej musi uwzględniać krajowe i zagraniczne doświadczenia w tym zakresie,

jak np. zaangażowanie policjantów-spottersów, czy też konieczność utworzenia centralnego ośrodka koordynującego policyjne działania, co przekłada się na sprawność realizowanych przedsięwzięć.

H4. Wypracowanie i przyjęcie określonych zmian w organizacji działania Policji podczas operacji policyjnych o zasięgu krajowym, a dotyczących rozwiązań organizacyjno-prawnych, zabezpieczenia logistycznego, praktycznych form przygotowania do realizacji zadań czy poprawy organizacji współpracy z pozostałymi uczestnikami operacji policyjnych wpłynie na sprawność policyjnych działań.

Tak sformułowana hipoteza główna i hipotezy cząstkowe wytyczyły drogę postępowania w procesie badawczym i umożliwiły określenie szczegółowej procedury badawczej.

3. Przebieg badań i struktura pracy

Wieloaspektowość przyjętych problemów badawczych miała decydujące znaczenie na dobór teoretycznych i empirycznych metod badawczych, których szeroka gama została zastosowana na wszystkich etapach procesu badawczego. Realizacja badań naukowych regulowana jest „konkretnymi zasadami i procedurą badawczą, aby otrzymane wyniki były pełne, ścisłe, rzetelne i adekwatne w stosunku do zgłębianej rzeczywistości. Postępowanie badawcze musi być zgodne z metodami naukowymi, zapewniającymi racjonalny dobór, układ i metodologiczną oraz merytoryczną poprawność czynności i zabiegów w gromadzeniu oraz rozpatrywaniu uzyskiwanych informacji (danych). Zatem, wyłącznie starannie zaplanowany proces badawczy mógł zapewnić rzetelność i wiarygodność otrzymanych wyników badań naukowych. Mając na uwadze powyższe przeprowadzony proces badawczy był realizowany w sześciu etapach (tabela 1):

- I etap - badania wstępne;
- II etap - konceptualizacja badań;
- III etap - gromadzenie materiału naukowego;
- IV etap - interpretacja materiału;
- V etap - rozstrzygnięcie wartości proponowanego rozwiązania;
- VI etap - synteza wyników badań, zbudowanie teorii i jej rozwinięcie.

Tabela 1. Etapy i przedsięwzięcia procesu badawczego

L.p.	Etapy	Podjęwane przedsięwzięcia
1.	Badania wstępne	<ul style="list-style-type: none"> – zwiększenie dotychczasowej wiedzy autorki, – studiowanie ogólnodostępnej literatury, – wytyczne promotora, – wskazówki osób (ekspertów) zajmujących się problematyką stanowiącą przedmiot badań,
2.	Konceptualizacja badań	<ul style="list-style-type: none"> – ustalenie aparatury pojęciowej; – określenie celu poznawczego i celu utylitarne badań; – sformułowanie problemu ogólnego i problemów szczegółowych; – postawienie głównej hipotezy badawczej i hipotez szczegółowych; – wybór metod, technik oraz narzędzi badawczych, – przygotowanie narzędzia badawczego w postaci arkusza wywiadu, – wybór dokumentów źródłowych celem poddania analizie; – określenie kryteriów doboru próby badawczej oraz terenu, zasięgu i czasu badań;
3.	Gromadzenie materiału naukowego	<ul style="list-style-type: none"> – przeprowadzenie badań jakościowych, – przeprowadzenie badań dokumentów źródłowych,
4.	Interpretacja materiału	<ul style="list-style-type: none"> – weryfikacja zebranego materiału badawczego, – przygotowanie danych do analizy, – analiza materiału badawczego, – opracowanie otrzymanych wyników badań,
5.	Rozstrzygnięcie wartości proponowanego rozwiązania	<ul style="list-style-type: none"> – zestawienie wyników badań, – weryfikacja hipotez roboczych, – określenie najbardziej wartościowego rozwiązania problemu,
6.	Synteza wyników badań	<ul style="list-style-type: none"> – opis uzyskanych wyników badań, którego efektem jest dysertacja

Źródło: opracowanie własne (por. E. Babbie, *Podstawy badań społecznych*, PWN, Warszawa 2008, s. 127-132).

Pierwszy etap badań sprowadzał się do podjęcia czynności mających na celu zwiększenie dotychczasowej wiedzy autorki na temat form organizacyjnych Policji stosowanych w związku z obsługą zdarzeń kryzysowych, a następnie zdarzeń szczególnych. Na tym etapie badań główne źródło wiedzy stanowiło studiowanie ogólnodostępnej literatury, jak również wytyczne promotora oraz wskazówki osób (ekspertów) zajmujących się problematyką dowodzenia w Policji. Zebrany materiał naukowy oraz zdobyta wiedza pozwoliła autorce na kontynuację procesu badawczego. W drugim etapie postawiono główny problem badawczy, określono cel badań, przedmiot badań i metody badawcze, jak również sformułowano hipotezę oraz przedstawiono proponowany układ rozprawy. Efektem podjętych działań była opracowana koncepcja badań. Trzeci etap polegał na gromadzeniu materiału naukowego oraz pogłębianiu wiedzy. Na tym etapie badań autorka rozpoczęła badania opinii (sądów), które zostały

sprowadzone do formy wywiadu eksperckiego. Głównym celem badań było poznanie opinii, poglądów osób zajmujących się dowodzeniem w Policji podczas akcji i operacji policyjnych. Z kolei w etapie czwartym została dokonana interpretacja zgromadzonego materiału celem wykrycia ogólnych prawidłowości oraz przedstawienia sposobu rozwiązania problemu badawczego. W piątym etapie nastąpiło rozstrzygnięcie wartości proponowanego rozwiązania. Natomiast w ostatnim, szóstym etapie zawarto syntezę wyników badań, czego efektem jest niniejsza dysertacja.

Biorąc pod uwagę złożoność przedmiotu badań, przyjęty proces naukowego poznania był niejednorodny i składał się z kilku etapów, przedstawione zaś w rozprawie doktorskiej wyniki przeprowadzonych badań naukowych, których celem poznawczym była diagnoza funkcjonowania Policji podczas operacji policyjnych o zasięgu krajowym, zostały podzielone na pięć rozdziałów.

4. Wyniki badań w kontekście hipotez badawczych

Zgromadzone w dysertacji wyniki badań naukowych, uzyskane zarówno poprzez zastosowanie teoretycznych, jak i empirycznych metod badawczych, przyczyniły się do weryfikacji szczegółowych hipotez badawczych, co z kolei przyczyniło się do weryfikacji głównej hipotezy badawczej.

W kontekście pierwszej szczegółowej hipotezy badawczej, potwierdzono, że stan wybranych elementów struktury organizacyjnej Policji oraz ich funkcjonowanie budzi wątpliwości w aspekcie sprawnej realizacji zadań podczas prowadzenia operacji policyjnych o zasięgu krajowym, gdyż realizacja obowiązków służbowych w ramach operacji policyjnej odbywa się przy sporym wysiłku formacji obciążonej innymi, ustawowymi zadaniami. Duży problem stanowi niedobór kadrowy. Z kolei zdarzeniami wpływającymi na organizację działania Policji w formie operacji policyjnej są między innymi: duże wydarzenia o charakterze sportowym, religijnym, rozrywkowym, kulturalnym i politycznym; imprezy, w związku z którymi istnieje zagrożenie wystąpienia zbiorowego naruszenia bezpieczeństwa i porządku publicznego, czy też sytuacje, w których do właściwego przeprowadzenia działań policyjnych, niezbędne jest wsparcie dodatkowymi siłami oddziałów zwartych spoza potencjału jednej komendy wojewódzkiej Policji.

Konieczność prawnego uregulowania kluczowych kwestii z punktu widzenia organizacji działania, jak np. organizacji zabezpieczenia logistycznego potwierdziło z kolei drugą szczegółową hipotezę badawczą.

Zweryfikowana pozytywnie i uznana za prawdziwą została także trzecia szczegółowa hipoteza badawcza, gdyż organizacja policyjnych działań realizowanych w ramach operacji policyjnej musi uwzględniać zarówno krajowe, jak i zagraniczne doświadczenia w tym zakresie. Z przeprowadzonych badań wynika, że zaangażowanie policjantów-spottersów, wzorując się na doświadczeniach innych państw, wpływa w istotny sposób na bezpieczny przebieg imprez masowych. Z kolei powrót do sprawdzonych krajowych rozwiązań, ale wycofanych, jak np. obowiązek koncentracji słuchaczy szkół policyjnych może wpłynąć na zmniejszenie niedoboru kadrowego.

Uzyskane, m.in. w drodze wywiadu z ekspertami wyniki badań pozwalają na pozytywne zweryfikowanie i uznanie za prawdziwą czwartą szczegółową hipotezę badawczą, gdyż wskazane, a następnie zaimplementowane kierunki zmian w organizacji działania Policji podczas operacji policyjnych mają wpływ na zwiększenie sprawności policyjnych działań.

Podsumowując:

- H1 została zweryfikowana pozytywnie i uznana za prawdziwą – wskazano niedociągnięcia w strukturach organizacyjnych w aspekcie sprawnej realizacji zadań podczas operacji policyjnej o zasięgu krajowym, a także zidentyfikowano zdarzenia wpływające na organizację działań policyjnych;
- H2 została zweryfikowana pozytywnie i uznana za prawdziwą – wskazano niedociągnięcia prawne i organizacyjne w zakresie przygotowania Policji do realizacji zadań w związku z obsługą zdarzeń szczególnych;
- H3 została zweryfikowana pozytywnie i uznana za prawdziwą – wykazano konieczność uwzględnienia krajowych i zagranicznych doświadczeń podczas organizacji i realizacji operacji policyjnej;
- H4 została zweryfikowana pozytywnie i uznana za prawdziwą – na sprawność policyjnych działań w ramach operacji policyjnej ma wpływ wypracowanie i przyjęcie określonych zmian w organizacji działania Policji.

5. Kierunki doskonalenia

W efekcie poznania uwarunkowań, a następnie oceny przygotowania do działania i bezpośrednich działań Policji określono, m.in. wyzwania, determinujące konieczność prowadzenia policyjnych działań w formie operacji policyjnych oraz wskazano tzw. mocne strony tychże działań, co pozwoliło na eliminację z obszaru badań tych rozwiązań, które nie wymagają doskonalenia, a tym samym uwzględnienie tych, co do których zasadne było wnioskowanie wskazujące obszary wymagające usprawnień. W oparciu o przeprowadzone badania naukowe metodą sondażu diagnostycznego z zastosowaniem techniki wywiadu z ekspertami można wyróżnić następujące wyzwania, determinujące realizację policyjnych działań w ramach operacji policyjnej o zasięgu krajowym: duże wydarzenia o charakterze sportowym, religijnym, rozrywkowym, kulturalnym lub politycznym; imprezy, w związku z którymi istnieje zagrożenie wystąpienia zbiorowego naruszenia bezpieczeństwa i porządku publicznego; zdarzenia o charakterze terrorystycznym; zdarzenia, wymagające dodatkowego wsparcia w postaci oddziałów zwartych spoza potencjału jednej komendy wojewódzkiej Policji, jak i sytuacje powodujące zewnętrzne zagrożenie bezpieczeństwa państwa oraz czas wojny. Ponadto zarządzenie operacji policyjnej powinno nastąpić w przypadku wydarzeń, których skutki obejmują swoim zasięgiem co najmniej dwa województwa, których czas trwania powoduje konieczność zaangażowania różnego rodzaju służb Policji oraz, w których przewidywana jest duża liczba uczestników, co wymaga koordynacji działań między wieloma podmiotami wydarzeń z uwagi na skalę trudności wykonania stawianych przed Policją zadań połączonych z ich umiejscowieniem. Eksperti do mocnych stron operacji policyjnych zaliczyli krajowy model działania oparty na zhierarchizowanej strukturze dowodzenia i współdziałania. W oparciu o uzyskane wyniki badań należy przyjąć, że funkcjonująca obecnie struktura organizacyjna pozwala na realizację obowiązków służbowych w ramach operacji policyjnej o zasięgu krajowym, przy czym odbywa się to zazwyczaj przy sporym wysiłku formacji obciążonej innymi, ustawowymi zadaniami, co wymaga usprawnienia.

Mając na uwadze powyższe osiągnięto również cel użyteczny poprzez opracowanie kierunków doskonalenia działania Policji podczas operacji policyjnych o zasięgu krajowym. Przeprowadzone badania naukowe pozwoliły na wskazanie następujących kierunków doskonalenia na rzecz sprawnego działania podczas operacji policyjnych o zasięgu krajowym:

- wprowadzenie prawnych uregulowań w zakresie zabezpieczenia logistycznego policyjnych działań, w tym odbudowa podstawowej bazy logistycznej Policji, m.in. w zakresie zakwaterowania, wyżywienia i paliw;
- powrót do rozwiązań, które zostały zaniechane na początku pierwszej dekady XXI w. w zakresie koncentracji słuchaczy policyjnych szkół;
- uregulowanie zasad finansowania policyjnych działań realizowanych w ramach operacji na rzecz podmiotów niepublicznych;
- doskonalenie policyjnej współpracy z pozostałymi elementami systemu bezpieczeństwa państwa, m.in. poprzez prowadzenie cyklicznych szkoleń i ćwiczeń;
- realizacja doskonalenia zawodowego policjantów z głównym naciskiem na praktyczne formy nauczania, np. ćwiczenia z zastosowaniem symulacji rzeczywistych działań, gry decyzyjne, studium przypadku;
- nowelizacja zarządzenia Nr 20 Komendanta Głównego Policji z dnia 13 lipca 2020 r. *w sprawie metod i form przygotowania i realizacji działań policyjnych w związku ze zdarzeniami szczególnymi* w zakresie: rozszerzenia kręgu osób, które mogą dowodzić operacją policyjną, usunięcia wymogu obligatoryjnego zarządzania operacji w przypadku konieczności zaangażowania sił z innych jednostek organizacyjnych, usunięcia zapisu pozwalającego na tworzenie nowych struktur w systemie dowodzenia na potrzeby realizacji celu operacji oraz w zakresie uproszczenia dokumentacji sztabowej, opracowywanej na potrzeby operacji policyjnej;
- wyeliminowanie rozbieżności nomenklatury policyjnej z nomenklaturą stosowaną w przepisach prawa powszechnie obowiązującego, tj. w ustawie z dnia 18 kwietnia 2002 r. o stanie klęski żywiołowej (zgodnie z ustawą przez klęskę żywiołową rozumie się katastrofę naturalną lub awarię techniczną, natomiast zarządzenie Nr 20 rozgranicza zastosowanie jego postanowień do sytuacji spowodowanych klęskami żywiołowymi lub awariami technicznymi), co również wymaga nowelizacji zarządzenia Nr 20 KGP z 2020 r.;
- opracowanie założeń do jednego aktu prawnego rangi zarządzenia Komendanta Głównego Policji, w którym kompleksowo zostałyby uregulowana organizacja działania Policji w warunkach szczególnych zagrożeń;
- doprecyzowanie postanowień ustawy z dnia 24 lipca 2015 r. *Prawo o zgromadzeniach* w zakresie zgromadzeń spontanicznych oraz policyjnych procedur działania w tym obszarze, co wymaga nowelizacji zarządzenia Nr 36 Komendanta

Głównego Policji z dnia 14 listopada 2017 r. w sprawie zadań realizowanych przez Policję w sytuacjach kryzysowych.

- realizacja policyjnych działań na rzecz zapobiegania i zwalczania choroby zakaźnej w ramach operacji policyjnej o zasięgu krajowym.

Na etapie prowadzenia badań pojawiło się pytanie: czy choroba zakaźna ludzi może stanowić przesłankę zarządzenia operacji policyjnej? Opierając się na doświadczeniach z Covid-19, wystąpienie choroby zakaźnej zarówno wywołuje zagrożenie dla życia czy zdrowia ludzkiego, ale także może wywołać zagrożenie dla bezpieczeństwa i porządku publicznego, np. w przypadku „sprzeciwu społecznego” przeciwko wprowadzanym obostrzeniom, co jednocześnie może powodować konieczność angażowania do działania pododdziałów zwartych Policji. Zarządzenie operacji z pewnością wpłynęłoby na sprawność w zakresie koordynacji policyjnych działań, zarówno w wymiarze krajowym, jak i międzyinstytucjonalnym.

6. Kierunki dalszych badań

Siły i środki oraz infrastruktura i regulacje prawne, w tym procedury to cztery główne elementy, które wpływają na zdolność Policji do prowadzenia działań w formie operacji policyjnej o zasięgu krajowym, w ramach której przewidziane do realizacji przez nią zadania nie będą w sposób zasadniczy odbiegać od tych, które są wykonywane w ramach codziennej służby, a różnic je będzie jedynie natężenie i dynamika. Można postawić zatem tezę, że przygotowanie się Policji do przeciwstawienia zagrożeniom występującym w związku z podejmowanymi przedsięwzięciami w ramach operacji policyjnej wpłynie również na wzrost skuteczności działań w obszarze realizacji ustawowych zadań Policji. Autorka ma nadzieję, że przedstawione w niniejszej dysertacji kierunki zmian zostaną poddane empirycznej weryfikacji, a następnie wykorzystane w doskonaleniu organizacji policyjnego działania podczas operacji policyjnych, na wszystkich szczeblach zarządzania Policją. Jednocześnie istnieje potrzeba kontynuowania badań w tym obszarze z uwagi na nieprzewidywalność zagrożeń, które z jednej strony mogą determinować konieczność realizacji policyjnych zadań w ramach operacji policyjnej, a z drugiej wpływać na organizację policyjnych działań podczas samej operacji. Zastanawia także fakt, że w trakcie prowadzonych badań empirycznych z wykorzystaniem metody sondażu diagnostycznego w postaci techniki wywiadu, żaden z ekspertów nie zwrócił uwagi na ograniczenie się w zarządzeniu Nr 36 Komendanta

Głównego Policji z dnia 14 listopada 2017 r. do opracowania procedur działania na wypadek wystąpienia ściśle określonych sytuacji kryzysowych. Zatem wciąż bez odpowiedzi pozostaje pytanie: jak będzie działać Policja w przypadku zaistnienia innych, nieuwzględnionych sytuacji kryzysowych? Stąd też autorka dostrzega konieczność prowadzenia dalszych badań naukowych w przedmiotowym obszarze.

7. Wartość dodana pracy

W dorobku nauk o bezpieczeństwie należy wskazać na brak kompleksowego rozwiązania problemu naukowego określonego tytułem pracy. Zostało opracowanych szereg naukowych publikacji poświęconych doskonaleniu organizacji policyjnych działań, przy czym traktują one odrębnie problematykę doskonalenia organizacji działań Policji podczas realizacji codziennych obowiązków służbowych, czy też organizacji działania podczas zdarzeń szczególnych (sytuacji kryzysowych). Co prawda można znaleźć publikacje, traktujące zagadnienie doskonalenia działań Policji podczas zdarzeń szczególnych, lecz nie są one oparte o przeprowadzone badania naukowe w aspekcie zarządzanych operacji policyjnych o zasięgu krajowym. Niniejsza dysertacja oparta na wynikach badań naukowych porządkuje problematykę działania polskiej Policji podczas operacji policyjnych o zasięgu krajowym.

Wypracowano dodatkowo katalog wyzwań, które determinują konieczność realizacji zadań przez Policję w formie operacji policyjnej, uwzględniając współczesne zagrożenia dla bezpieczeństwa i porządku publicznego, mogący być użyteczny w procesie zarządzania i planowania operacji.

Zmieniający się charakter współczesnych zagrożeń powoduje, że praktyka bezpieczeństwa narodowego oczekuje silnego wsparcia teoretycznego dla doskonalenia organizacji działań państwa w tej materii, a wartością dodaną przeprowadzonych badań jest wsparcie teoretyczne dla działania Policji podczas operacji policyjnych o zasięgu krajowym.

8. Plan pracy

Spis treści

Wstęp

1. Założenia metodologiczne badań

1.1. Sytuacja problemowa

- 1.2. Cele i problemy badawcze oraz przedmiot badań
- 1.3. Hipoteza główna i hipotezy cząstkowe
- 1.4. Metody, techniki i narzędzia badawcze
- 1.5. Organizacja procesu badawczego
- 2. Funkcjonowanie Policji – stan obecny**
 - 2.1. Przeznaczenie i zadania
 - 2.2. Struktura organizacyjna
 - 2.3. Oddziały i pododdziały zwarte
 - 2.4. Organizacja policyjnych sztabów
 - 2.5. Wnioski
- 3. Organizacja działań Policji w związku ze zdarzeniami szczególnymi**
 - 3.1. Istota zdarzenia szczególnego
 - 3.2. Formy organizacyjne działań policyjnych
 - 3.3. Zadania realizowane przez jednostki organizacyjne Policji w sytuacjach kryzysowych
 - 3.4. Przedsięwzięcia taktyczne operacji policyjnych
 - 3.5. Logistyczne zabezpieczenie operacji policyjnych
 - 3.6. Wnioski
- 4. Doświadczenia w realizacji zadań podczas operacji policyjnych o zasięgu Krajowym**
 - 4.1. Turniej Finałowy Mistrzostw Europy w Piłce Nożnej UEFA EURO 2012
 - 4.2. „Siatka 2014
 - 4.3. Operacje policyjne pod kryptonimem „Klimat”
 - 4.4. Operacja policyjna „Przymierze”
 - 4.5. Wybrane doświadczenia zagraniczne w organizacji zabezpieczenia imprez o charakterze masowym
 - 4.6. Wnioski
- 5. Obszary doskonalenia działań Policji na rzecz realizacji zadań podczas operacji policyjnych**
 - 5.1. Wyzwania determinujące konieczność realizacji zadań przez Policję w formie operacji policyjnej
 - 5.2. Zmiany organizacyjno-prawne
 - 5.3. Szkolenie i doskonalenie zawodowe
 - 5.4. Stan epidemii jako determinanta działania Policji w ramach operacji

policyjnej

5.5. Wnioski

Zakończenie

Bibliografia

Wykaz rysunków, tabel i fotografii

Załącznik